

Andrzej Marcinkowski

Czy, gdy spadkodawca dokonał darowizny wyczerpującej prawie cały spadek, warunkiem koniecznym wystąpienia z powództwem o zachowek jest uprzednie dokonanie działu spadku?

Palestra 50/3-4(567-568), 253-254

2005

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**PYTANIA
I ODPOWIEDZI
PRAWNE**

Andrzej Marcinkowski

Czy, gdy spadkodawca dokonał darowizny wyczerpującej prawie cały spadek, warunkiem koniecznym wystąpienia z powództwem o zachówek jest uprzednie dokonanie podziału spadku?

Kolega adwokat, odwołując się do odpowiedzi udzielonej w „Palestrze” z 2002 r. nr 3–4, s. 218 i 219, powiedział mi, że po wniesieniu przez niego pozwu o zachówek sąd zobowiązał go do wykazania, że dwaj spadkobiercy ustawowi dokonali działu spadku ruchomości, które spadkodawca im pozostawił, przyjmując, iż darowana uprzednio jednemu ze spadkobierców nieruchomości nie wyczerpuje całego majątku spadkodawcy.

W odpowiedzi udzielonej w 2002 r. w zeszycie 3–4 „Palestry” stan faktyczny był taki, że nie istniała potrzeba dokonania działu spadku, gdyż cały majątek spadkodawca darował jednemu z potencjalnych spadkobierców ustawowych i nie pozostał żaden inny majątek do działu.

W sprawie będącej przedmiotem niniejszej odpowiedzi stan faktyczny jest odmienny. Poza nieruchomością darowaną jednemu z potencjalnych spadkobierców, spadkodawca po śmierci pozostawił jedynie ruchomości w postaci wyposażenia skromnie umeblowanego pokoju i przedmioty osobiste w postaci odzieży itp.

Odpowiedzialność obdarowanych uregulowana jest w przepisach artykułów 1000 i 1001 k.c.

Verba legis nie mówią niczego o obowiązku uprzedniego działu spadku. Ten dział mógłby nastąpić w drodze działu sądowego i przed notariuszem, gdy w skład spadku wchodzi nieruchomość, a w przypadku ruchomości i praw w dowolnej formie (art. 1037 k.c.).

Nigdy jednak dział spadku nie może warunkować wystąpienia z roszczeniem o zapłatę zachowku; zachowku dochodzimy bowiem w drodze procesu, a dział

spadku może nastąpić wyłącznie w postępowaniu nieprocesowym (art. 680 i n. k.p.c.).

Starając się zrozumieć intencje sędziego, który zaskoczył pytającego kolegę, można przypuszczać, iż chciał on mieć jasną sytuację, że żądana wysokość zachowku nie zostanie następnie umniejszona wskutek wykazania przez pozwanego, że powód otrzymał należną mu część spadku przez przyznanie mu ruchomości w postępowaniu o dział spadku. Przyznać trzeba, że możliwość taka istnieje prawie w każdym wypadku działu spadku, lecz fakt ten nie może w żadnym razie warunkować wystąpienia z powództwem o zachówek. Wyjaśnienie tych kwestii może być przedmiotem postępowania dowodowego w procesie o zachówek, lecz nie może uzasadniać zawieszenia postępowania sądowego.

Pytający kolega mógł udzielić sądowi wyjaśnień w przedstawionym wyżej duchu, a gdyby sąd uznał je za niewystarczające i mimo wszystko zawiesił postępowanie, powinien był wnieść na tego rodzaju postanowienie sądu zażalenie do sądu wyższej instancji.